



Minister Finansów

Warszawa, 6 maja 2024 roku

Sprawa: odpowiedź na wystąpienie z 3 kwietnia 2024 r.
 nr V.511.521.2023.EG
Znak sprawy: DD3.055.3.2024
Kontakt: Kancelaria MF
 tel.: +48 22 694 55 55
 e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Pan Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

wobec poruszonego w piśmie z 3 kwietnia 2024 r. zagadnienia dotyczącego opodatkowania świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny, w przypadku istnienia między małżonkami rozdzielnności majątkowej, proszę przyjąć następujące wyjaśnienie.

Kwestie stosunków rodzinnych, w tym panujących między małżonkami ustrojów majątkowych oraz praw i obowiązków małżonków, szczegółowo reguluje Kodeks rodzinny i opiekuńczy¹.

Przepisy o prawach i obowiązkach małżonków mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Znajdują zastosowanie niezależnie od łączącego małżonków ustroju majątkowego (zob. m.in. wyr. SA w Białymstoku z 9.12.2010 r., I ACa 565/10, OSAB 2011, Nr 1, s. 10; wyr. SA w Gdańsku z 15.4.2016 r., III AUa 1730/15, Legalis).²

Jeżeli jeden z małżonków odmawia dobrowolnego łożenia na utrzymanie rodziny, sąd może go do tego zobligować. Przepis art. 27 k.r.o. daje bowiem podstawę jednemu z małżonków do wystąpienia z wnioskiem do sądu o zasądzenie od drugiego małżonka środków na zaspokojenie potrzeb rodziny.

¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, z późn. zm.) – dalej „k.r.o.”

² Komentarz do art. 23 k.r.o. red. serii Osajda/red. tomu Domański, Słyk 2024, wyd. 11/J. Pawliczak, Legalis.

Przychodami w rozumieniu przepisów ustawy PIT są – co do zasady – otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne, a także wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń.³

Ustawa PIT zawiera również katalog przychodów wyłączonych spod stosowania jej przepisów. Takie wyłączenie dotyczy m.in. świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny, o których mowa w art. 27 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, objętych wspólnością majątkową małżeńską.⁴

Regulacja ta obowiązuje od 2007 r.⁵ i jej wprowadzenie ma systemowe uzasadnienie podyktowane wywodzącą się z postanowień Konstytucji RP zasadą powszechności opodatkowania⁶.

W przypadku zwykłych relacji w rodzinie, gdy jeden z małżonków przekaże drugiemu ze wspólnego majątku środki na wydatki związane z utrzymaniem rodziny, nie budziło wątpliwości, że środków tych nie należy rozpatrywać pod względem podatkowym. Przepis art. 2 ust. 1 pkt 7 wprowadzono do ustawy PIT, mając na względzie małżonków będących we wspólności majątkowej, ale pozostających w trudnych osobistych relacjach, konsekwencją których jest konieczność zobligowania jednego z małżonków do przekazywania drugiemu z nich świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny.

Omawiana norma została wprowadzona dla zracjonalizowania postanowień ustawodawcy w zakresie ustawy PIT, która jak już wyjaśniono podlega konstytucyjnemu uwarunkowaniu powszechności opodatkowania. Istnienie (identyfikowanie) podatku PIT od świadczeń na rzecz rodziny, pochodzących ze wspólnego majątku małżonków, nie byłoby w żadnej mierze uzasadnione. Brak takiego wyłączenia budziłby daleko idące wątpliwości, co do racjonalności podstaw i założeń regulacji ustawy PIT. Interwencja ustawodawcy była zatem konieczna, i jak najbardziej uzasadniona.

Natomiast w przypadku istnienia między małżonkami rozdzielności majątkowej zagadnienie świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny, które nie zostały wyłączone spod działania przepisów ustawy PIT na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 7, powinno być rozpatrywane z uwzględnieniem postanowień zwolnienia przedmiotowego określonego w art. 21 ust. 1 pkt 125 ustawy PIT. Przepis ten stanowi, że wolna od podatku dochodowego jest:

³ Art. 11 ust. 1 ustawy PIT.

⁴ Art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy PIT.

⁵ Zmianę tę wprowadziła ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1588).

⁶ Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie (art. 84 Konstytucji RP). Nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy (art. 217 Konstytucji RP).

wartość świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń, obliczona zgodnie z art. 11 ust. 2-2b, otrzymanych od osób zaliczonych do I i II grupy podatkowej w rozumieniu przepisów o podatku od spadków i darowizn.

Obowiązujące regulacje podatkowe nie powodują zatem, że podatek PIT jest pobierany od świadczeń na zaspokojenie potrzeb rodziny pochodzących z odrębnego majątku małżonków. Tego rodzaju świadczenia, co prawda nie są wyłączone z zakresu przedmiotowego ustawy PIT, ale nie podlegają opodatkowaniu. Podatek od świadczeń w postaci zapewnienia rodzinie wyżywienia, mieszkania, ubrania, usług o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym, kulturalnym, wypoczynkowym, etc., nie zaistnieje bowiem na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 125 ustawy PIT.

W naszej ocenie, obowiązujące obecnie regulacje nie naruszają konstytucyjnej zasady równości. Racjonalny ustawodawca wyłączył spod działania ustawy PIT przychody, które nie powinny być rozpatrywane w prawnopodatkowym ujęciu. Natomiast te przychody na zaspokojenie potrzeb rodziny, które nie podlegają wyłączeniu spod działania ustawy PIT, objęte zostały zwolnieniem przedmiotowym. Pozwala to osiągnąć porównywalny, jeżeli nie taki sam efekt w postaci braku opodatkowania.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia, jednocześnie zapewniam, że poruszony w wystąpieniu problem zostanie poddany gruntownej analizie. Nie chcemy bowiem, aby budził on kontrowersje. Świadczenia na zaspokojenie potrzeb rodziny są na tyle istotnym elementem bytu codziennego każdego ogniska domowego, że ich podatkowy aspekt nie powinien powodować wątpliwości. Nie wykluczamy zatem zmian legislacyjnych w przedmiocie Pana wystąpienia podczas najbliższej rządowej inicjatywy ustawodawczej dotyczącej ustawy PIT.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Jarosław Neneman
Podsekretarz Stanu